

Terra de rapinyaires

Les característiques geogràfiques i ambientals de la comarca de l'Alt Urgell la converteixen en un paradís per a un grup molt interessant i atractiu d'ocells: els rapinyaires.

Les àligues i els falcons de sempre han atret l'interès de l'home, per bé o per mal. Han estat admirats i alhora perseguits. En algunes èpoques i tradicions han simbolitzat el coratge, la força o l'astúcia, entre altres virtuts. Pertanyen, unes i altres, a un grup d'ocells molt ben definit pels seus trets anatòmics: els rapinyaires diürns. A les nostres contrades, s'agrupen en 3 famílies: la de les àligues i similars (*Accipitridae*), la dels falcons (*Falconidae*) i la de l'àliga pescadora (*Pandionidae*), que té una família sencera per

a ella sola. Tots aquests ocells són de bec corbat i punxent i potes equipades amb unes bones urpes. Ambdues eines serveixen per obtenir la carn de què s'alimenten, però amb matisos interessants. També comparteixen unes habilitats especials pel vol, ja sigui per planar hores i hores, ja sigui per caure com un llamp sobre les preses. D'entre tots els sentits, la vista és el que tenen més desenvolupat. L'agudesesa visual d'aquests animals és mítica. Proves fetes en laboratoris han conclòs que si els aligots sabessin llegir, per exemple, podrien repassar l'actualitat d'un diari a 100 metres de distància! L'oïda també la tenen molt bona, com tota la classe de les aus. L'olfacte, en canvi, els és absent, també com a bona part dels ocells (hi ha voltors americans, però, que el tenen molt fi).

Detall del cap d'un astoret. L'agudesesa visual dels rapinyaires els permet trobar i encaçar les preses amb molta precisió.

El trencalòs obté el color taronja del pit i la panxa banyant-se a basses d'aigua ferruginosa.

El Pirineu en general, i l'Alt Urgell en particular, és un territori molt favorable pels rapinyaires. L'extensió i varietat de les seves masses forestals, juntament amb grans panys de parets calcàries i la ruta migratòria que la travessa de dalt a baix fan de l'Alt Urgell una comarca amb una riquesa excepcional d'ocells rapinyaires. Així, tant hi trobem espècies vinculades als boscos com l'astor (*Accipiter gentilis*), l'àliga calçada (*Aquila pennata*) o el falcó mostatxut (*Falco subbuteo*), com les pròpies d'ambients rupícoles i esbalsaders, com el voltor comú (*Gyps fulvus*), l'aufrany (*Neophron percnopterus*) o el trencalòs (*Gypaetus barbatus*). Serres com el Cadí o la de Sant Joan, per la seva banda, fan de corredors migratoris per a un bon grapat d'espècies planadores, d'entre les que destaquen l'aligot vesper (*Pernis apivorus*), el milà negre (*Milvus migrans*) i l'àliga marcenca (*Circaetus gallicus*). La vall del Segre, a més a més, canalitza espècies de pas o accidentals, com l'àliga pescadora (*Pandion haliaetus*), les arpelles (*Circus sp.*) i falcons (*Falco sp.*) d'altres latituds.

El catàleg

Pel que hem dit, ja podem deduir que les espècies citades a l'Alt Urgell no tenen pas totes la mateixa fenologia. N'hi ha de nidificants i n'hi ha que només hi són de pas. Algunes només s'hi han vist en comptades ocasions o fins i tot una sola vegada. Entre totes conformen un catàleg comarcal de gairebé 30 espècies. Aquesta dada és molt rellevant perquè representa pràcticament totes les espècies de rapinyaires diürns que normalment es poden observar al conjunt dels Països Catalans. La llista de totes elles, amb la seva fenologia a l'Alt Urgell, és la següent:

1. **Àliga pescadora.** *Pandion haliaetus*, migradora.
2. **Aufrany.** *Neophron percnopterus*, nidificant.
3. **Trencalòs.** *Gypaetus barbatus*, nidificant.
4. **Voltor negre.** *Aegypius monachus*, sedentari no nidificant.
5. **Voltor comú.** *Gyps fulvus*, nidificant.
6. **Àliga daurada.** *Aquila chrysaetos*, nidificant.
7. **Àliga marcenca.** *Circaetus gallicus*, nidificant i migradora.
8. **Àliga cuabarrada.** *Aquila fasciata*, nidificant.
9. **Àliga calçada.** *Aquila pennata*, nidificant i migradora.
10. **Aligot vesper.** *Pernis apivorus*, nidificant i migrador.
11. **Aligot comú.** *Buteo buteo*, nidificant, migrador i hivernant.
12. **Arpella vulgar.** *Circus aeruginosus*, migradora.
13. **Arpella pàl·lida.** *Circus cyaneus*, migradora i hivernant. ►

El voltor comú té a l'Alt Urgell una de les poblacions reproductores més importants del país.

I encara hi podem afegir un tàxon més: aquest començament d'estiu es va saber del pas pel nord de la comarca d'un híbrid d'àliga pomerània *Aquila pomarina* i àliga cridanera *Aquila clanga*. Era un exemplar procedent de Lituània i equipat amb un emissor satel·lital que va permetre saber que l'any passat va migrar pel Pallars Sobirà.

1. L'àliga daurada és el rapinyaire depredador de més envergadura de les nostres contrades. Com els voltors i el trenca-lòs, arriba o supera per poc els 2 m d'ala a ala.

2. L'àliga marcenca s'alimenta principalment de serps. Com que a l'hivern no n'hi ha, a final d'estiu migra cap a l'Àfrica per tornar-ne al mes de març.

3. *L'arpella pàl·lida només la veiem durant la migració i alguns hiverns, com és el cas d'aquesta femella fotografiada en plena travessa migratòria de la serralada pirinenca.*

4. *A la tardor arriben aligots comuns del centre d'Europa per hivernar als fons de vall del Pirineu. Els veurem sovint aturats a llocs enlairats per fitar possibles preses.*

5. El mirador de rapinyaires de turó Galliner és un lloc ideal per gaudir del paisatge i del vol majestuós d'una gran varietat d'ocells rapinyaires.

6. L'aguait fotogràfic de la Muntanya d'Alinyà permet fotografiar, filmar i admirar les quatre espècies de voltors del continent europeu.

7. Cada vegada hi ha més gent aficionada a l'observació i fotografia de rapinyaires. L'Alt Urgell és una comarca ideal per satisfer aquesta afició.

Cada final d'estiu, el Parc Natural del Cadí-Moixeró, en col·laboració amb el Consell Comarcal de l'Alt Urgell i l'Ajuntament de la Seu d'Urgell, organitza una **caminada ornitològica des de Vilanova de Banat fins al mirador de turó Galliner**. Durant el camí i un cop a dalt, s'observen i comenten els rapinyaires migradors que es veuen. Per les dates en que se sol fer, l'espècie més abundant és l'àliga marcenca, tot i que encara es poden veure aligots vespers, astolets, alguna arpella i fins i tot algun any s'han vist cigonyes negres (*Ciconia nigra*). Enguany serà el **18 de setembre**. La inscripció i els detalls trucant a la seu del Parc Natural a Baçà: 98 824 41 51.

Equipaments i productes

Per tal de gaudir de la diversitat i bellesa dels rapinyaires, a l'Alt Urgell disposem d'instal·lacions i activitats especialitzades.

A la cara nord del Parc Natural del Cadí-Moixeró, al municipi d'Alàs i Cerc, hi ha el mirador de rapinyaires de **turó Galliner**. És un equipament únic al Pirineu català perquè està concebut per observar especialment el pas migratori d'una gran quantitat d'ocells rapinyaires. És d'accés lliure i la millor època per anar-hi és des de final d'agost fins a final de setembre, quan en un bon dia s'hi poden arribar a comptar algun miler d'algots vespers.

A la meitat sud de la comarca hi ha dos observatoris per gaudir d'allò més de les quatre espècies de voltors del nostre continent. Ambdós són a la vall d'Alinyà. Un permet veure'ls a uns 300 m de distància, mentre que l'altre permet de fotografiar-los de molt a prop. S'hi fan productes ecoturístics dels que en donen tots els detalls a la Rectoria, el centre de visitants i agrobotiga de la **Muntanya d'Alinyà** (608 055 666 i rectoria.alinya@gmail.com).

Terra de milans i Rapinyaires migradors
són dues sortides ornitològiques que organitzem des d'AUBÈRRIA. La primera és per observar com dotzenes i dotzenes de milans reials s'ajiquen entre Aravell i Bellestar els mesos de tardor i hivern. La segona se centra en la migració d'algunes espècies des del mirador de turó Galliner a final d'estiu. ●

Text i fotos: **Jordi Dalmau i Ausàs**
AUBÈRRIA

www.auberria.cat
natura@auberria.cat

Prismàtics ●

Telescopis ●

Guies especialitzades ●

ACTIVITATS I PRODUCTES PER GAUDIR DELS RAPINYAIRES

Terra de milans (tardor i hivern)

Rapinyaires migradors (estiu i tardor)

Menjant amb voltors (tot l'any)

Guarda per un dia (tot l'any)

Voltors de prop (tot l'any)

AUBÈRRIA natura i patrimoni SL · Regència d'Urgell, 22 · 25700 la Seu d'Urgell

www.auberria.cat · Tels. 689 422 670 - 973 353 607 · Segueix-nos al